

Parveilun ehkäisemiseen on monia keinoja

Huhtikuun lämpöjako ja pajun runsas kukinta antoivat mehiläisille hyvän alun satokauteen. Kevään ja alkukesän tärkeitä tarhaustöitä ovat parveilun estäminen ja varroantorjunta kuhnu-reita poistamalla.

Mehiläisten hyvä kevätstartti ja onnistuneelta vaikuttava talvehtiminen ovat jälleen ennustamassa huippusatoa hunajasta. Sadosta ei kuitenkaan voi sanoa tässä vaiheessa vielä mitään. Pitkä kuivuus tai sadejakso pääsatoaikana voivat aina kääntää ennusteet pääläelleen. Samoin vilkas parveilukesä saattaa pienentää satoa. Vasta kun hunaja on pesissä, voidaan puhua hyvästä tai huonosta satovuudesta.

Parveilun voi laukaista sisäinen tai ulkoinen syy

Parveilu on mehiläisten luonnollinen tapa lisätä yhteiskuntien määrää. Tarhaaja voi vaikuttaa parveiluun paljon omilla toimillaan, mutta aina nekin eivät auta. Joinakin kesinä vain on tavallista vilkkaampaa parveilua. Parveiluhalukkuus on mehiläisten jalostusohjelmissä ominaisuus, joka halutaan kitkeä pois, koska se aiheuttaa paljon työtä ja vähemmän tuloja. Jalostus myös usein onnistuu hyvinkin nopeasti.

Parveilun voi laukaista sekä ulkoinen että sisäinen tekijä. Sisäisiä tekijöitä ovat paitsi geneettinen taipumus myös emon ikä. Vanha emo pesässä on aika varma ennuste parveilusta. Keväällä kun kaikki talvimehiläiset ovat kuolleet ja sikiöinti jatkuu voi-

makkaasti, väkimäärä alkaa nopeasti kasvaa. Jos tarhaaja ei tällöin lisää tilaa oikea-aikaisesti eli hieman ennakkoon, parveilukuume alkaa nousta. Myös vääristynyt suhde pesässä nuorten ja vanhojen mehiläisten kesken voi laukaista parveilun.

Ulkoinen parveilun syy voi olla pitkä sadoton jakso silloin, kun pesässä on jo suuri mehiläismäärä. Tällaisia tilanteita ovat pitkä sateinen jakso tai toisaalta myös pitkä kuiva jakso pääsatokautena. Mehiläiset joutuvat joko olemaan pitkään toimettona pesässä tai satoa ei kuivuuden takia tule.

Parviemokennot rakennetaan yleensä kakkoslaatikon kakkujen alareunaan, kun emo on kahdessa alimmassa laatikossa. Parviemokenttä erottaa myös siitä, että niitä on paljon. Kuvan emokennokupit eivät vielä vaadi toimia. Toimiin ryhdytään vasta, kun niihin on munittu ja toukkaa jo ruokittukin. Tee harhautus silloin heti.

Kuvat: Maritta Martikkala ja Tarja Ollikka

Parviemokenttä on mahdoton nähdä ylhäältä päin. Useimmiten ne ovat alapäin katsottuna kakkoslaatikon kakkukehien alareunoilla. Kevyt savutus parantaa näkyvyyttä, kun mehiläiset siirtyvät pois alalistoilta. Varmimmin tilanne tietysti selviää säännöllisellä sikiökehien tarkastuksella.

Parveilun estämiseen useita keinoja

Parhaiten tarhaaja estää parveilua pitämällä pesissä aina nuoria eli korkeintaan 2-vuotiaita emoja, tekemällä jaokkeita sekä huolehtimalla oikeasta tilan antamisesta mehiläisille. Mehiläisiä niin sanotulla emo ylhäällä -menetelmällä hoitavien tarhaajien täytyy pitää huolta myös siitä, että emolla on riittävästi munintatilaa. Parvi voi lähteä myös nuoren emon kanssa, jos mitään muuta mahdollisuutta ei ole. Näin voi käydä esimerkiksi silloin, kun emo on suljettu sulkuristikolla

pesään. Emo ylhäällä hoitotavassa peittosikiöitä siirretään sulkuristikon alle ja joku munakin saattaa tällöin siirtyä. Usein tässä menetelmässä uusi emo syntyy alalaatikoihin ja vaikka parvi lähtisi, ei vanha emo kuitenkaan koskaan pääse lähtemään pesästä.

Jos parveilukuume kaikesta huolimatta pääse syntymään, tilanteen voi vielä pelastaa niin sanotulla harhautusmenetelmällä. Harhautus toimii parhaiten ennen kuin emokennoja on vielä peitetty. Lentomehiläiset harhautetaan siirtämällä vanha emo nuorten pesämehiläisten kanssa uuteen laatikkoon tarhan toiseen päähän ja entiselle paikalle jätetään pari hyvää emokennoa, ruokakakku ja tyhjiä kakkuja, jotka voivat olla myös pohjukkeita. Näin lentomehiläiset jäävät entiselle paikalle emokennojen kanssa eivätkä lähde mihinkään.

Kuvat A–C: Harhautuksen voi tilanpuutteen takia tehdä myös parveilukuumeisen pesän paikalle laittamalla nuoret mehiläiset, sikiöt ja vanhan emon kiinteällä pohjalla erotettuina pesän päälle ja lentoaukon 180 astetta eri suuntaan kuin vanhassa pesässä.

Varroan hoitotekninen torjunta kesäkaudella

Varroapunkkien suuri määrä jo keväällä vaatii joskus kevättorjunnan, joka on tämän lehden ilmestyessä jo tehty. Kesäkaudella kannattaa poistaa kuhnu-reita säännöllisesti ja samalla helpottaa punkkipainetta elokuulta. Yksi helppo tapa kasvattaa kuhnu-reita on laittaa Farrar-kehä Langstroth-laatikkoon tai laittaa pesään erityinen kahteen tai kolmeen osaan jaettu kuhnurikehä. Kuhnurikehät asetetaan sikiöalan reunamille toukokuulla, jolloin ne ovat valmiina, kun kenojen rakentaminen alkaa.

Peitetyt kuhnuritoukkakennot kannattaa kerätä ja käsitellä kuten elintarvikkeet ja pakastaa mahdollisimman pian. SML:n uuselintarvikehakemus on EU:ssa käsitellyssä, ja siitä tulee aikanaan päätös. Kuhnu-reita saa käyttää elintarvikkeena siihen saakka, kunnes päätös saadaan. Jos kuhnurit hyväksytään uuselintarvikkeena eli päätös on myönteinen, kuhnuritoukkia saa käyttää elintarvikkeena koko EU:ssa.

Farrar-kehä on sijoitettu Langstroth-laatikkoon. Mehiläiset rakentavat kehän alalaitaan kuhnurikennostoa. Kennosto poistetaan, kun kuhnuritoukat ovat peittosikiövaiheessa.

Tehokkainta on parveilun ehkäiseminen ennalta:

- Huolehdi, että yhteiskunnassa on nuori emo.
- Anna lisälaatikko, kun entiset ovat täynnä eli jokainen väli miehitetty ja peittosikiöitä yhteensä noin kaksi kakullista.
- Anna pääsatoaikana lisälaatikko hunajalaatikoksi reilusti etuajassa. Laatikko voi joskus täytyä muuttamassa päivässä.
- Anna jokaisen lisälaatikon mukana pohjukkeita, jotta nuorilla mehiläisillä on tekemistä.
- Huolehdi kesällä hyvästä ilmanvaihdosta ja tarvittaessa veden saannista jäädytystä varten.
- Tee jaokkeita.

Kevät on herättänyt karhut

Karhuvahingot alkoivat odotetusti huhtikuussa, kun sää lämpeni. Ensimmäiset vahingot tapahtuivat Orimattilassa. Tyypillisesti karhu on tuhonnut tarhalla yhden pesän. Kangasalla Leuhun saarella karhu ehti tuhota kolme pesää ennen kuin tarhaaja oli tarkastuskierröksellään havainnut vahingon. Koko maan karhut ovat nyt toukokuun alkukolmanneksella jo hereillä, koska Kuusamossa saakka rohkeasti pihapiiriin tullut karhu teki tuhojaan. Kiteellä sähköpaimenella suojattu tarhakaan ei säästynyt, kun karhu kaivoi pääsyn tarhaan aidan alitse.

Karhuvahingoista tulee ensisijaisesti ilmoittaa maaseutuviranomaiselle. Jos hän ei ehdi paikalle, paikallinen petoyhdyshenkilö yleensä pääsee tarkastamaan tilanteen. Vahinko täytyy tarkastaa, jotta se on varmas ti karhun tekemä. Samalla tarkastetaan vahinkojen laajuus eli tuhottujen pesien, laatikoiden ja muun kaluston laatu ja määrä.

Karhukartta auttaa ehkäisemään vahinkoja

Kun vahinko on dokumentoitu, pyydä viranomaiselta lupa estää lisävahingot, koota levällään oleva kalusto sekä korjata mahdollinen rikottu karhuaita. Soita myös poliisille, jos karhuvahinko on tapahtunut pihapiirissä.

Vapaaehtoinen ilmoitus SML:n karhukarttaan on karhuvahingon tapahduttua listalla viimeisenä mutta ei vähäisimpänä. Ajantasainen vahinkokartta auttaa paitsi muita tarhaajia toimimaan vahinkojen estämiseksi myös neuvotteluissa päättäjien, viranomaisten ja yhteistyötahtojen kanssa.

Karhustrategia hyväksyttiin toukokuussa

SML:n johtokunta hyväksyi toukokuun kokouksessaan karhustrategian, jota käsiteltiin syksyllä vuosikokouksessa Turussa. Strategian tarkoituksena on toimia ohjenuorana SML:n toiminnassa ja edunvalvonnassa päättäjien ja viranomaisten suuntaan. Strategian avulla myös tuetaan mehiläistarhaajia karhuvahinkojen ennaltaehkäisyssä ja vahingon jälkeisessä toiminnassa.

Karhustrategia lähtee visiosta, että mehiläistarhaus on Suomessa kannattavaa myös tiheän karhukannan alueella. Tavoitteena on toimia niin, että vahinkoja tapahtuu mahdollisimman vähän. Ennaltaehkäisyn yksi tärkeä osa on myös se, että tarhatuhon jälkeen vahinkoa aiheuttavat yksilöt saadaan mahdollisimman nopeasti poistettua.

Tärkeä työkalu SML:n toiminnassa on ajantasainen karhukartta, jonka avulla voimme esittää dokumentoitua tietoa sattuneista vahingoista.

Karhutoimikunta ja SML:n työntekijät vastaavat karhustrategian mukaisista toimista eli yhteydenpidosta, tiedottamisesta ja yhteistyöstä eri tahojen kanssa. Strategia on luettavissa SML:n jäsen sivuilta: mehilaishoitajat.fi > Jäsen sivut > Pöytäkirjat ja kokousmateriaalit

MITÄ TEET, KUN KARHU ON KÄYNYT TARHALLA

Tuula Lehtonen

1. Dokumentoi tapahtuma ja ilmoita sekä tapahtumakunnan maaseutuasiemiehelle¹ että paikalliselle petoyhdyshenkilölle². Maaseutuasiemiehen pitää nähdä vahinko, jotta voit saada korvausta. Jos virkamiehiä ei saa tarhoille kohtuullisessa ajassa, pyydä kaksi jäävitöntä todistajaa paikalle ja ota runsaasti valokuvia vahingosta ennen kuin kasaat pesät pois. Säästä aina kaikki selvät merkit karhuista: kynnenjäljet kakuissa ja osastoissa ja tassunjäljet maassa. Korvauksen maksamisen edellytyksenä on, että ulkopuoliset voivat varmistaa, että asialla on todella ollut karhu sekä sen montako pesää ja laatikkoa karhu tuhosi. Petoyhdyshenkilöltä saat ajanmukaista tietoa alueella liikkuvista karhuista ja apua ja ohjeita sekä yhteyden alueen metsästäjiin.

2. Ilmoita vahingosta myös SML:ään. www.mehilaishoitajat.fi/mehilaishoitajille/karhut/karhuvahinkojen-ilmoituslomake/

3. Aitaa tarha ja mahdolliset lähitarhat sähköaidalla. Kaikki tarhaajat saavat aitarapeet riippumatta tarhauksen laajuudesta. Tilaa aitarapeet Farmcompilta (+358 9 7744 970). Hyvät ohjeet aidan tekemiseen löytyvät täältä: www.mehilaishoitajat.fi/mehilaishoitajille/karhut/aitausohjeet-mehilaistarhoille/

4. Hae korvausta karhuvahingosta, vaikka vahingot olisivat pieniä.

5. Jos vahingot ovat toistuvia ja alueella on paljon mehiläisiä, hae vahinkoperusteista poikkeuslupaa vahinkoa aiheuttavan karhun poistamiseen.

Karhuongelmassa voit ottaa myös yhteyttä Maritta Martikkalaan: 050 3030 890 maritta.martikkala@hunaja.net

1 Etsi yhteystiedot oman kunnan verkkosivuilta
2 <https://riista.fi/riistahallinto/yhteystiedot/yhteystietohaku/>

Lisää tietoa karhuvahinkojen ehkäisystä löydät internetissä olevasta oppaasta: Petovahinkojen ennaltaehkäisy alkutuotantotilallisille. (www.petohanke.fi)

Pesäkohtaista tukea voi hakea sähköisesti – tuki nousee 19 euroon

Mehiläistarhaajat saivat keväällä hyviä uutisia: mehiläistalouden pesäkohtaisen tuen määrä nousi kahdella eurolla pesää kohti. Uutta tänä vuonna on myös juhannusviikolla aukeava sähköinen haku. Tuen hakuaika päättyy 1. heinäkuuta.

Pesäkohtaista tukea voivat hakea mehiläistarhaajat, joilla on 1.6.–30.9. vähintään 15 talvehtinutta yhteiskuntaa, joista pystyy tukivuonna korjaamaan normaalin hunajasadon. Hakijan tulee myös olla rekisteröitynyt Ruokavirastoon eläintenpitäjäksi ja ilmoittanut kaikki mehiläistarhojensa pitopaikat rekisteriin. Pesäkohtaista tukea maksetaan tänä vuonna 19 euroa pesää kohti.

Tänä vuonna tuen hakuaika on hieman normaalia myöhemmin. Haku päättyy 1.7. sekä sähköisessä asiointissa että paperihaussa. Paperinen hakulomake 204 julkaistaan ruokavirasto.fi-sivustolla kesäkuun alussa. Sähköinen haku toteutetaan viljelijöiden verkkoasiointipalvelun eli VIPU-palvelun kautta, ja se aukeaa juhannusviikolla. Kaikki tuen hakijat kirjautuvat VIPU-palveluun henkilötunnuksilla.

Hausta tiedotetaan vielä SML:n nettisivuilla ja tarhaajatiedotteessa sekä Ruokaviraston nettisivuilla, kun hakulomake saadaan julki. Lomake lisätään

myös SML:n nettisivuille, mehiläishoitajille-osion materiaalisalkkuun.

Tukea haetaan Manner-Suomessa Pohjois-Savon ELY-keskuksesta ja Ahvenanmaalla valtionvirastosta. Vipu-palvelussa hakuaika päättyy 1.7. klo 23.59. Postitse lähetetty hakemus katsotaan saapuneeksi ajoissa, jos posti on leimannut sen viimeistään 1.7.2019. Paperiseen hakulomakkeeseen onkin tärkeää pyytää postileima, jotta mahdollinen postinkulun viivästyminen ei vaikuta tuen saamiseen.

Tärkeitä yhteystietoja

- Viljelijöiden verkkoasiointipalvelu Vipu: <https://vipu.ruokavirasto.fi>
- Lisätietoa ja tukiehtot: www.ruokavirasto.fi/mehilaistuki
- Hakua koskevat kysymykset: Vuokko Mähönen, Pohjois-Savon ELY-keskus, 029 502 6832

COLOSS-talvitappiokysely avautunut

Käy sinäkin netissä täyttämässä COLOSS-kysely, jotta talvitappioista saadaan mahdollisimman kattava kuva.

Huhtikuun lämpöjakson ansiosta mehiläisten kevätkehitys pääsi hienosti alkuun. Talvitappiotilanne näyttää tällä hetkellä oikein hyvältä, eli odotettavissa on selkeästi pienempi tappioprosentti kuin viime vuonna. Vasta vuosittaisen COLOSS-kyselyn vastaukset kertovat kuitenkin totuuden.

Kyselyssä kartoitetaan

- emosta johtuvat tappiot (kuhnurimunijat tai emottomat pesät),
- luonnonsyistä menetetyt pesät (karhu, tikka, hiiri myrsky jne.)
- kuolleiden mehiläisten määrä (nyrkkillinen mehiläisiä, kaikki kuolleet tai tyhjä pesä)

Kohdan c) kuolleista mehiläisistä kysytään tarkemmin, kuolivatko ne nälkään vai jostain muusta syystä. Lisäksi yksi kysymys koskee heikentyneitä pesiä. Heikentyneel-

lä pesällä tarkoitetaan pesiä, joissa on muniva emo, mutta työläisiä niin vähän, että siitä ei ilman apua kehity tuottavaa yhteiskuntaa.

COLOSS-talvitappiokysely on ollut auki verkossa toukokuun alusta saakka. Jollet vielä ole täyttänyt kyselyä, käy täyttämässä se heti, kun mahdollista. Kyselyyn pääset alla olevan nettiosoitteen kautta. Osallistumisesi on erittäin tärkeää. Mitä enemmän vastauksia saamme, sitä luotettavampia kyselyn tulokset ovat.

Huomaathan, että ruotsinkielisellä kyselyllä on oma osoitteensa.

Kun alat täyttää kyselyä, ota valmiiksi esille tiedot pesämäärästä: paljonko pesiä talveutit ja paljonko oli keväällä elossa. Olemme iloisia myös, jos kirjanpidostasi löytyvät emojen iät, eli olivatko emot viime kesänä pariutuneita vai kokeneempia emoja.

Kiitos kaikille vastaajille!

Suomenkielisen kyselyn osoite: bit.ly/coloss2019 ja ruotsinkielisen kyselyn osoite: bit.ly/coloss2019ruotsinkielinen